

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampljko dot. organizacije.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za čla-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.
Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun št. 13.562.
Telefon interurban št. 3478.

Marksizem.

Ko se sedaj po vseh kulturnih državah milijoni in milijoni delavcev pripravljajo, da proslave spomin velikega socialista Karla Marxa, naskakujejo nauk velikega mojstra njegovi nasprotniki. Najtežje obdolžitve se dvigajo proti marksizmu, da bi ga zlomili, ali vsaj podcenili ter tako opravičili izkoriščanje proletarijata.

V taboru nasprotnikov marksizma je nakupičenih vsakovrstnih predstav, razlag, trditvev, ki zopet drug drugega pobijajo in ustvarjajo nove razlage, pobijanja trditve, da je nemogoče v kratkem članku kritično razčleniti in pokazati vso praznoto takih trditvev. To tudi ni naloga tega članka. Pač pa bi radi tukaj na kratko pokazali dve glavni obdolžitvi, ki nastopata proti marksizmu.

Pred vsem se očita marksizmu, da je to **materialističen nauk**, ki se ozira samo na gospodarstvo, ki zastopa samo gospodarske interese delavstva in pri tem zanemarija višje vrednote človeškega bistva, ki so izven gospodarskih sfer. Kot dokaz za to se navaja Marxova **materijalistična razlaga zgodovine**, to je nauk o **dialektičnem ali zgodovinskem materijalizmu**.

Druga obtožba marksizma je, da s tem, da oznanja nauk o razrednem boju, baje zanika **idejo skupnosti** in s tem podpira cepitev človeštva.

Nič nj bolj neresničnega, za la- se privlečenega, kakor trditve, da je marksizem materijalistična znanost. Nešteti znanstveniki in misleci, ki so preiskovali in proučevali marksizem, so priznali njegov visoki **idealizem**. Razumljivo, ne kot idealizem tistih filozofov, ki pravijo idealizmu zato idealizem, ker je nedosegljiv, nego kot idealizem, ki je dosegljiv in izvršljiv. Seveda, kdor je prepojen plehke malomeščanske miselnosti, mu je to nerazumljivo; da bi pa temeljito preiskal in preštudiral, pa je — prekomoden. Kako naj bo znanost označena kot materijalistična, ko vendar zahteva gospodarsko osvoboditev le zato, da bi človeštvo bilo **svobodno**, osvobojeno socialnega tlačanstva in gospodarske bede. Če bo človeštvo osvobojeno teh dveh pošasti, se bo lahko posvetilo višjim ciljem človeškega življenja, ki so izven gospodarskih problemov in skrbi. Taka znanost je vse drugo, samo ne materijalistična.

Nesporazum o značaju marksizma se še poostruje, da mnogokrat celo ustvarja z napačnimi predstavami o bistvu takozvane materijalistične razlage materijalizma, o **dialektičnem ali zgodovinskem materijalizmu**. Očita se ji, da se briga le samo za gospodarske pojave in zanemarija vse druge življenske pojave, ki nastajajo v človeški družbi. V resnici je pa stvar ravno nasprotna. Marxovo stremenje je bilo, da pokaže vse pojave družabnega življenja v vseh njihovih življenskih izrazih in v njih skupnosti. Stremel je pokazati zaokroženo celoto. In da mu je to bilo mogoče, je moral poiskati trdno točko, s katere bi vso celoto — kolikor je to sploh mogoče — lahko pregledal. Marx je bil mnenja, da se splošnost družabnega življenja, posebno pa era visokega kapitalizma, lahko najbolje pregleda, če se vzame začetek bivših **produkcij razmer** in njihovih sprememb, ker le s tega vidika je mogoč najboljši pregled celotne strukture človeške družbe. Saj so vendar bila razdobja, ko so gospodar-

Kakšen mora biti organizirani delavec?

Bojazljivi se boje svoje sence; strahopetci javkajo, a razredno zavedni delavci se bore za svoje pravice. Življenska resnica.

1. ORGANIZIRANI DELAVEC si mora šteti v dolžnost, da redno plačuje svojo članarino, da se udeležuje redno sestankov, zborovanj, predavanj.
2. ORGANIZIRANI DELAVEC se mora brigati, da svoje sposobnosti uporablja za krepitev organizacije, da tako lahko v vsakem slučaju razvije svojo akcijo. Delati mora, da svoji organizaciji pripelje čim več sovrstnikov, ki so še neorganizirani.
3. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti v občevanju s svojim delodajalcem vljuden, odločen, iskren in brez vsake ponžnosti, dostojen in samozavesten glede svojih pravic in dolžnosti.
4. ORGANIZIRANI DELAVEC mora budno paziti, da se v organizaciji ne vrinejo nedostojni ljudje, ki bi škodovali delavskemu gibanju.
5. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti pri svojem delu resen in čimbolj sposoben za svoj poklic. Ne sme pa pretiravati in se pretegavati v delu, ker s tem škoduje ne le samemu sebi, ampak tudi svojim sodelavcem.
6. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti napram svojim sodrugom zares sodrug. Mora biti iskrenega značaja, pošten in požrtvovalen. Mlajše ali slabše mora poučiti, jih vzpodbujati, da se utrde v svojem poklicu in v delu za organizacijo.
7. ORGANIZIRANI DELAVEC mora vestno in točno gospodariti z zaupanimi vrednotami organizacije, t. j. z markicami, novinami, denarjem itd., ter redno in točno obračunavati kakor določa pravilnik in odborovi sklepi.
8. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti v svojem vsakdanjem, privatnem življenju zmeren, trezen, izogibat se kvartopirstva in drugih takih iger, ki ne blažijo duševnosti, da ne postane neresna figura, ki je nikdo ne ceni.
9. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti vzor drugim in mora to, kar uči in propagira, sam najbolj izvrševati.
10. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti dober oče družini, prijatelj in drug svoji ženi in vzgajati svoje otroke in družino v svoji, proletarski miselnosti.
11. ORGANIZIRANI DELAVEC mora biti član »Delavske kulturne in telovadne zveze 'Svoboda'« in »Cankarjeve družbe«. Na tem duševnem poprišču izobrazuje svojo duševnost in tako krepi svojo umsko moč in organizirano skupnost v avtoritativno silo.
12. ORGANIZIRANI DELAVEC, ki osvoji ta načela in se po njih ravna, je dober borec, sodrug, sin, oče, brat in mož, ker vrši vse dolžnosti napram samemu sebi kakor tudi napram svojim sodrugom in vsemu človeštvu. On postaja ČLOVEK.

ske pravice gospodovale tako močno, da so družabnemu življenju človeštva vtisnile zgodovinske izraze, da se tako izrazimo. Tako gospodarsko psihozo je vzel Karl Marx kot izhodno točko in na nji je postavil svojo metodo tolmačenja zgodovine. Tako je dokazal z neštetimi primeri, da so vsi dogodki v zgodovini bili vedno in so še danes posledica gospodarskih pojavov, pa četudi kje na videz in na zunaj izgledajo, kakor da so daleč od gospodarskih razmer.

Kako silno je to resnično in merodajno za vse družabne dogodke, kaže med drugimi dejstvo, da se tudi vsa **meščanska nacionarno-ekonomična znanost**, pa četudi je še tako proti marksizmu v vseh svojih razpravah, da pokaže kapitalizem v vseh podrobnostih, poslužuje hoté ali nehoté načina mišljenja marksizma in uporablja, nalašč ali nevede, načine raziskavanj po materijalistič-

nem pojmovanju zgodovine. Še posebej pa se to opaža pri **meščanski sociologiji**.

Veliko krivico pa delajo marksizmu, če mu predbacivajo tendenco, da ovira **skupnost človeštva**, da ga cepi s svojim naukom o razrednem boju. Seveda, resnice tisti, ki je prizadet, noče priznati. Če marksizem obstoj razrednega boja ugotovi in ga pokaže, da obstoji že ves čas, kakor ugotavlja znanstvenik - naravoslovec obstoj tega ali onega prirodnega dejstva, n. pr., da v jeseni porumeni listje in da spomladi zopet oživi novo listje, ni tak nauk ustvaritev nečesa, kar še ni bilo, nego nauk, ki je pokazal nekaj, kar je že bilo, a se še ni vedelo temu imena. **Razredni boj se ni ustvaril vsled marksizma, nego ga je ustvaril kapitalistični način produkcije s svojimi razrednimi nasprotji.** (Z denarjem ali z drugimi sredstvi se kupi delovno moč-človeka. Z rezultatom te kupljene moči

ostaja človeška delovna moč izčrpana, revna, kakor pred prodajo svoje delovne moči, a tisti, ki je to moč kupil, kupiči bogastvo — rezultat znoja in krvi delovne moči.) — Razredni boj se s takimi trditvami ne da odstraniti, prav tako malo, kakor če otrok zatisne oči in misli, da ga drugi ljudje sedaj ne vidijo, ali kakor ptič noj, ki vtakne glavo v pesek, da bi lovec mislil, da je ostalo telo le nekaj grm. Tudi razredni boj se ne bo odpravil, če se bo gotove razrede tlačilo ali pa se jim onemogočalo duševni napredek. Spremeni se v takem slučaju način gospodarstva, ne pa vsebina. Kako bi se razredni boj v resnici odpravil, kako bi se skupnost človeštva v resnici izvršila, za to je dal edini marksizem pravi recept. **Odstranitev kapitalizma** je obenem odstranitev razredov z njihovimi razrednimi nasprotstvi, ki gospodujejo tako v privatnem gospodarstvu in življenju nad delavstvom, kakor tudi v velikih trustih in kartelih ter državnih podjetjih. Ko se to zgodi, tedaj bo tudi ustvarjena skupnost človeštva.

To je torej ne samo **nauk** in **rezultat** marksizma, nego tudi **zavesten cilj** marksizma. Ničesar ne razume o marksizmu tisti, ki ne pozna velikega moraličnega greha, ki je zvok in pogon za odpravitve razrednih bojev. Resničen poznavalec marksizma je tisti, ki pozna vse globine in vzroke razrednega boja, ki se morajo odstraniti, da se zruši razredni boj. (Iz »Volksstimme«.)

Razvoj naše kovinske in kemične industrije

(Po statističnih podatkih OUZD-a v Ljubljani.)

Od vseh industrij imajo brez dvoma kovinska in kemična industrija v prvi vrsti pričakovati najlepšo bodočnost. Vendar so te industrije pri nas še prav malo razvite. Statistika OUZD-a izkazuje samo ca. 7000 kovinarjev, kar znaša samo 8% vsega delavstva, in ca. 1700 kemičnih delavcev ali 2% vsega članstva. Do nedoglednega časa bomo morali biti v tem oziru odvisni od inozemstva, kar je zelo resna in žalostna konstatacija, zlasti v slučaju vojne, katere izid je odvisen v prvi vrsti od težke industrije in kemije. Naglasiti moramo še, da prevladuje v kovinski stroki obrt, ne pa industrija v ožjem smislu besede: kovači, ključavničarji, kleparji itd. Razvidno je to iz dejstva, da ima OUZD zavarovanih ca. 1400 obratov kovinske stroke; na en obrat odpade povprečno samo 5 kovinarjev. Kemičnih obratov ima OUZD ca. 100 s povprečnim številom 17 delavcev.

Vpliv gospodarske krize na imenovani industriji je razviden iz sledeče tabele:

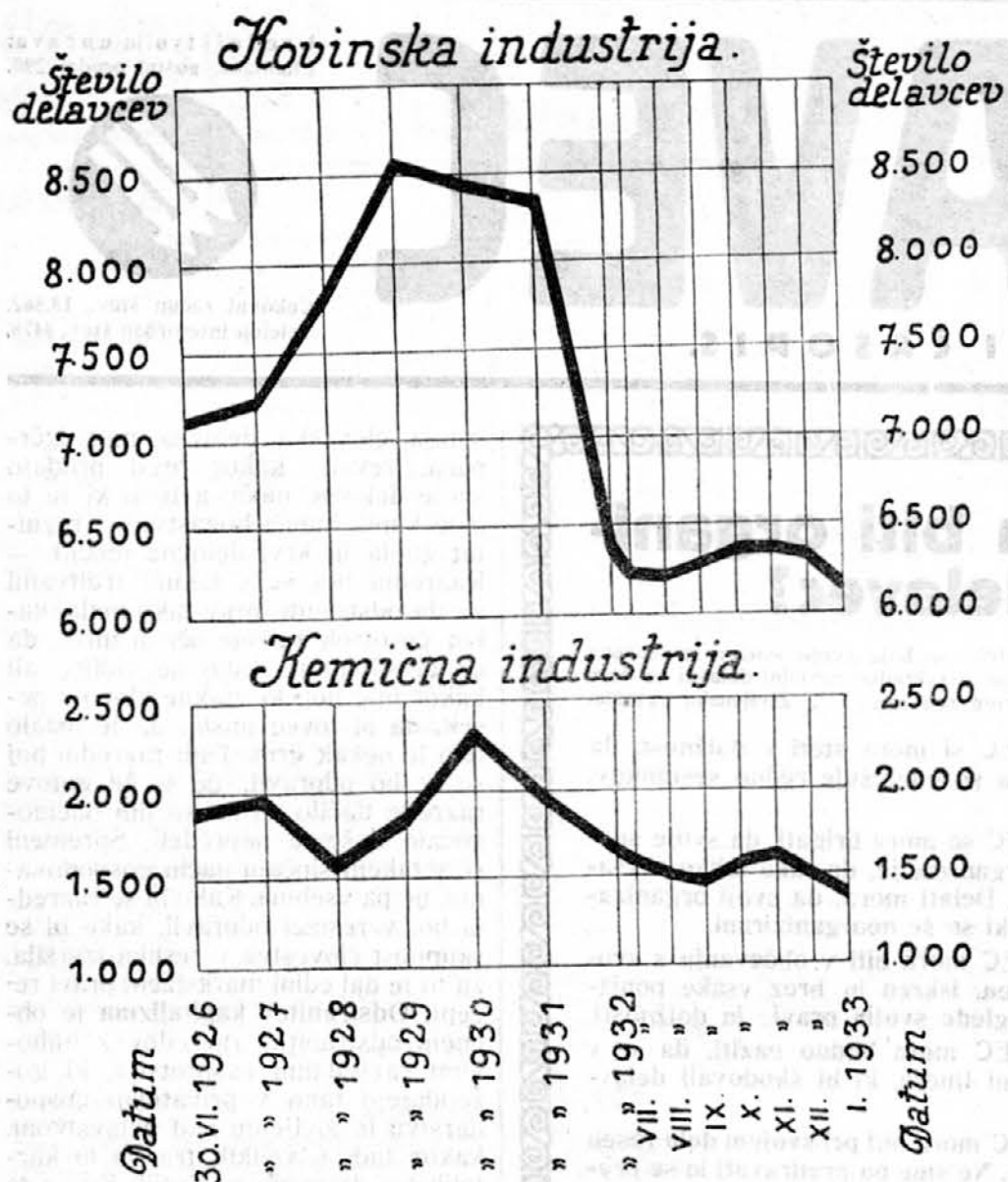
Število delavcev, zavarovanih pri OUZD-u:

Datum	Kov. ind.	Kem. ind.
30. 6. 1926	7.129	1.870
30. 6. 1927	7.222	1.973
30. 6. 1928	7.832	1.594
30. 6. 1929	8.573	1.853
30. 6. 1930	8.464	2.360
30. 6. 1931	8.367	1.962
30. 6. 1932	6.320	1.633
julija 1932	6.221	1.585
avgusta 1932	6.198	1.498
sept. 1932	6.273	1.480
okt. 1932	6.346	1.572
nov. 1932	6.367	1.610
dec. 1932	6.331	1.497
jan. 1933	6.169	1.379

Še boljše predočbo o razvoju kovinske in kemične industrije dajeta sledeča grafikona:

ZA CANKARJEVO DRUŽBO

prispevajte že sedaj tedensko po 50 para, ali mesečno po 2-50, da boste imeli do septembra ali oktobra članarino Din 20 — polno vplačano in s tem pravico do štirih lepih knjig. — Ne odlašajte, temveč delajte in ustvarjajte!

Do sredine 1929 je kovinska industrija prav lepo napredovala. V sredini leta 1930 je nekoliko padla. Isto se je ponovilo tudi v letu 1931. Tu je pa začela kovinska industrija rapidno padati. V enem samem letu, to je od sredine 1931 do sredine 1932, je bilo reduciranih 2.047 ali ca. 25% kovinarjev. Padanje kovinske stroke se je v sredini leta 1932 nekako ustavilo. Valovanje v drugi polovici 1932 je najbrže čisto sezonskega značaja. Kakšnega pomembnejšega zboljšanja v kovinski industriji nam statistika OUZD-a zaenkrat ne more obetati, četudi je poslabšanje zelo neverjetno — vsaj v večjem obsegu.

Kemična industrija celo v času splošne povoljne gospodarske konjunktore, t. j. od leta 1926 do leta

1930, ni posebno napredovala. Vzroke moramo iskati v naši carinski politiki. Stanje kemične industrije je bilo v letih 1928 in 1929 manj povoljno nego v letih 1926 in 1927. V dveh letih, t. j. od sredine 1930 pa do sredine 1932 je pa kemična industrija padla za 727 kemičnih delavcev ali okroglo za 30%. Relativni (odstotni) padec je torej približno isti kot pri kovinski industriji, vendar tega padca splošno ne občutimo tako hudo, ker je kemičnih delavcev mnogo manj nego kovinarjev. Od sredine 1932 dalje se giblje tudi kemična industrija nekako stacionarno. Niti pomembnejšega zboljšanja, niti pomembnejšega poslabšanja v kemični industriji nimamo za sedaj pričakovati na podlagi statistike OUZD-a.

Občni zbor Medstrokovnega odbora (Strokovne komisije) v Mariboru.

26. februarja 1933 se je vršil v dvorani Delavske zbornice v Mariboru občni zbor mariborske lokalne Strokovne komisije (Krajevni medstrokovni odbor), ki je bil dobro obiskan in je potekel v znamenju volje po delu in okrepljeni strokovnih organizacij.

Zborovanje je vodil s. Dvoršak, zapisnikar pa je bil s. Čeh. Predsednik s. Petejan je orisal položaj delavstva in ogromno delo, ki ga vrše strokovne organizacije tudi v teh za delavstvo tako težkih časih. Racionalizacija dela, napredek tehnike, na drugi strani pa ogromno znižanje kupne moči je rodilo brezposelnost, kar bo kmalu privedlo do tega, da bo na svetu stradalo 100 milijonov ljudi. Tudi v naši državi brezposelnost še vedno narašča, konzum pada, cene življenjskih potrebščin pa se rapidno dvigajo. Po statistiki okrožnega urada za zavarovanje delavcev je samo v dravski banovini letos že 29.000 zavarovancev manj, v to število pa niso všteti rudarji, železničarji, poljski delavci itd.

Svobodne strokovne organizacije so vodile ves čas akcijo za skrajšanje delovnega časa in zahtevek, da se ne smejo znižati sedanje plače, ki pri nas po večini itak ne dosegajo eksistenčnega minimuma. Ob vsaki priliki so strokovne organizacije zahtevale **obligatorično zavarovanje za slučaj brezposelnosti**, izvedbo starostnega zavarovanja itd. Mariborske strokovne organizacije so v minulem letu priredile strokovni teden, veliko število sestankov in shodov, sodelovale so tudi pri vseh za delavce važnih akcijah. Govornik je končno povdarjal **važnost delavskega tiska** in kulturne organizacije »Svobode« ter mora obema organizirano delavstvo posvečati čim večjo pozornost. Iz statističnega poročila je bilo razvidno, da je strokovni pokret v minulem letu kljub izrednim časom lepo napredoval in da se ne bo nikoli uresničila želja »žutih«, da bi uničili od kapitalistov in za kapitaliste tako osovraženi marksizem.

Sledilo je blagajniško poročilo, nakar se je razvila debata, v katero so posegli številni sodrugi. Tudi debata je pokazala, da sodrugi

razumevajo položaj in da hočejo vse sile napeti, da se strokovno gibanje še bolj ojači in poživi. Kajti v Mariboru in okolici je mnogo industrijskega delavstva, ki še dosedaj ni našlo poti, postaviti svoj proletarski »MI« in se strniti v moč organizacije.

Sledile so volitve. V odbor »Strokovne komisije« so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Jelen Adolf, Bibič Martin, Dvoršak Ivan, Bele Ivan, Rakuša Josip, Zagernik Ivan, Angleitner Hubert, Serap Ivan, Gradšnik Simon. — Na mestnikih: Vogrin Franc, Knez Ivan. — Na dorstvo: Zmazek Ivan, Ternovšek Ivan, Gašparič Josip.

S. Petejan vsled preobloženosti ni mogel več sprejeti dosedanjega mesta.

Strokovne organizacije v Mariboru so:

S. M. R. J., podružnica, s 145 člani
Lesni delavci, podruž., s 30 člani
Oblačilni delavci, podr., s 44 člani
Privatni namešč., podr., s 165 člani
Sploš. del. zv. J., podr., s 350 člani
Stavbinski del., podruž., z 21 člani
U. S. Ž. J., podružnica, s 363 člani
Živilski delavci, podr., s 103 člani

Skupaj 1221 član.

Število je sicer lepo, vendar z ozirom na število delavstvo v Mariboru neznatno.

Izplačale so te organizacije v l. 1932 51.046.50 Din, shodov so imele 22, sestankov 105, odborovih sej 120. Število brezposelnih članov pa je bilo koncem leta 1932 87.

Občni zbor se je končal z geslom:

Kvišku glave! Na delo, da nas bo pri prihodnjem občnem zboru 5000.

Družnost!

Tajništvo »Svobodnih strokovnih organizacij v Mariboru«, ki se nahaja v poslopu Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II., posluje odslej vsak dan in sicer od 11. do pol 13. ure in od 17. do 19. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 11. ure predpoldne. V tem času se lahko delavci obračajo v organizacijskih zadevah za nasvete. Tam se sprejemajo tudi novi vpisi in kasirajo prispevki.

Naše služkinje med gospodarsko krizo.

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani.)

Dokler so poslovale pri nas razne bolniške blagajne, t. j. do 1. julija 1922, so bile služkinje v smislu določil zakona od 30. marca 1888 izločene iz obligatnega bolniškega zavarovanja. V slučaju bolezni se je moral njihov delodajalec brigati gotovo dobo za njih preskrbo (hrano, stanovanje itd.) ter za njihovo zdravljenje (zdravnika, zdravnika itd.).

Naš zakon od 14. maja 1922 je razbremenil gospodarje te dolžnosti in pritegnil vse služkinje k obveznemu zavarovanju. O številu zavarovanih služkinj do leta 1925 nima OUZD nobenih statističnih podatkov. Od leta 1926 dalje pa daje statistika OUZD-a zanimivo konstatacijo, da je število služkinj stalno naraščalo in to, nota bene, tudi tekom gospodarske krize, ko so vse kategorije delavstva s prav redkimi izjemami v velikem obsegu nazadovale. Edini padec, katerega kažejo spodnje številke v sredini leta 1932, je čisto sezonskega značaja. V toplih mesecih, t. j. v juliju, avgustu in septembru grede takozvane »boljše družine« na letovanje. Služkinj ne vzamejo s seboj, ampak jih pošljejo domov, večinoma na kmete in jih tako radi prihranka na bolniških prispevkih odjavijo iz zavarovanja.

Dejstvo, da je število služkinj tudi tekom težke gospodarske krize napredovalo, skriva v sebi globlje in resnejše resnice. Služkinja je pravzaprav neke vrste »luksus« in nikakor ne eksistenčna potreba, kakor n. pr. hrana, obleka, stanovanje itd. Delavske all kmečke družine s številnimi otroci načelno nimajo služkinj, ker jim njihovi skromni dohodki tega kratkomalo ne dopu-

ščajo. Le boljše situirane meščanske družine, katere imajo, kakor znano, pretežno le malo otrok, zaposlujejo služkinje, ker zahteva to po »modernem« pojmovanju njihov standard of life. So slučaj, da imenitne gospe hodijo v urad, v trgovino itd., morajo pa zato imeti doma služkinjo, da jim varuje edinega ljubčka otroka, snaži obleko in stanovanje, kuha itd. Zanimivo je dejstvo, da skoraj polovica vseh služkinj odpade samo na Ljubljano, ostala polovica je pa zaposlena po drugih mestih. Če je pa število služkinj tekom gospodarske krize naraščalo, pomeni to, da družine, ki so tako dobro situirane, da jim njihovi dohodki dopuščajo zaposlitev služkinj, niso bile prizadete občutno po gospodarski krizi, ker bi sicer število služkinj padlo. Lahko je pa navesti tudi druge dokaze, da je gospodarska kriza prizadela v prvi vrsti siromašnejše sloje: delavce, kmete, obrtnike itd.

Datum	Število služkinj
30. junija 1926	6.754
30. junija 1927	6.764
30. junija 1928	7.037
30. junija 1929	7.558
30. junija 1930	7.893
30. junija 1931	8.009
30. junija 1932	8.083
avgusta 1932	8.004
septembra 1932	7.954
oktobra 1932	7.917
novembra 1932	8.047
decembra 1932	8.127
januarja 1933	8.201
	8.198

Karteli proti kartelom.

Že zdavnaj pred svetovno vojno smo poznali zle posledice za delavstvo, ki so jih povzročali karteli, trusti in koncerni kapitalističnih enakih, sorodnih in tudi nesorodnih podjetij. Združevanje kapitalističnih podjetij je imelo namen povečati dobiček produkcije na dva načina, in sicer z določevanjem cen produktom in pa z borbo proti delavskim plačam. Ta oblika kapitalistične organizacije je imela že pred vojno uspehe, ker so bile vlade in parlamenti večinoma na nje strani. Karteli so namreč izjavljali, da so potrebni v svrhu znižanja cen produktom, kar se je večkrat tudi zgodilo, da se prikrije pravi namen, namreč uničiti konkurenco in potem nastavitvi nove višje cene. Ta obljuba je bila kapitalističnim državam večinoma všeč, ker se niso brigale za to, da pri tem trpe največ delavci, in niti niso mislile na to, da ta način gospodarstva vodi v nepremagljivo gospodarsko krizo, če se temeljni gospodarstva bistveno ne izpremenijo.

Po vojni so te »gospodarske« razmere dozorevale. Med vojno že se je kapitalizem še bolj koncentriral. Prešel je polagoma v tretje roke, v roke bankirjev, ki danes odločajo ne le v gospodarstvu, marveč tudi v politiki. Ta bankirski kapitalizem se po vojni dalje organizira. Borba med skupinami gre za življenje in smrt ter mora končno močnejša slabejšo zavojevati.

Seveda ni gotovo, kako se bo ta borba končala, ker se v borbi, zlasti v krizi, jačijo nove sile, sile eksploativnih in izmozganih do zadnje kaplje krvi. Te sile nimajo kapitala in ne računajo z njim, pač pa raču-

najo s svojo življenjsko in delovno silo ter s svojo pravico do življenja, ker vedo, da sta kapital in posest brez dela le prazni sen posestnih slojev. Kaj pomagajo kupi zlata v francoskih in ameriških bančnih kletih, če niso več objekt, s katerim se svet izkorišča! Kupi zlata so kupi kamenja ali kovine brez haska, če delo ne ustvarja potrebnih dobrin. Banke torej sede sicer na zlatu, toda dobrine ustvarja le delo.

Vse delavsko gibanje sloni že od svojega početka na tem principu, da je treba ustvariti proti kartelom kapitala kartele dela, to je kartele delovnega ljudstva. V ta namen pa ne zadoščajo posamezni delavci, tudi ne zadoščajo slabotne organizacije, ki se ne zavedajo, da so del velikega mednarodnega delavskega gibanja. Več je treba. Sorodne organizacije, nesorodne, vse se morajo koncentrirati v močne nepremagljive kartele dela. Delavec prodaja svojo delovno silo; njegova dolžnost je, da jo proda drago, kar more storiti le, če je dobro organiziran. Od delavčevega dela je odvisno, ali se dobrine ustvarjajo ali ne, od delavčevega dela je tudi odvisno, kako se kapital »rentira«. Zato je »gospodarska in socialna« kriza pravzaprav v njegovih rokah, in če je prišlo do današnjih razmer, je kriva malomarnost delavstva, ki ni pravočasno poskrbelo za močan kartel dela, da sprejme borbo s karteliranim kapitalizmom. Današnji kapitalistični razvoj je nevarno zlo ne le za delavstvo, marveč za človeško družbo in njega kulturo.

Iz tega razloga je naloga mednarodnega delavstva, da posveti vse

SODRUGI! Kujmo svojo bodočnost, bodočnost novega človeka! Zdrženi, organizirani, z jeklenim »MI« bomo zaznamovali novo stran v zgodovini človeštva, ko ne bo več človek človeku vojk. — Zato naj bo vsak, ki čuti krivico, vojščak v armadi svobodnih strokovnih organizacij in v delavski kulturni zvezi »Svobodi«. — Kujmo — izkujmo človeštvu novo sonce!

svoje moči kartelu dela, ki ga naj tvorijo delavske organizacije. Težka borba je neizogibna, delo pa je močnejše orožje kakor kupi zlata v kleteh, s katerimi razpolagajo karteli in koncerni bank, da si jim klanjajo danes vse države, razen delavstva s svojim edinim najjačim kapitalom — delovno silo.

Poglavje o vajencih.

Civilizirano barbarstvo in nekaznovani zločin imenuje neki srbski socialni pisatelj postopanje z vajenci v naši državi. Pravi: z vajencem se postopa, kot da ni človek. Za vajence ne veljajo določila zakona o zaščiti delavstva, posebno ne določila o delovnem času, češ, ker ne dobivajo plače, ne veljajo tudi določila o higijeni v delavnicah. Spijo v hladnih delavnicah, po dva na eni postelji, bolni skupaj z zdravimi. Hrana, ki jo dobivajo, je slaba in nezadostna, obleka pomanjkljiva. Izgleda, da dejansko tudi ne veljajo za vajence določila obrtnega zakona. Saj se za vzgojo vajencev nihče ne briga.

Zato pa naši vajenci duhovno in telesno propadajo, kar vidimo iz sledeče tabele:

letar.	povprečna teža vajencev	povprečna višina dijakov	povprečna višina vajencev
14	38	41,5	144,6
15	41	49,0	149,5
16	45	55,0	150,7
17	49	60,0	158,7

Propadanje je očitno in ta proces se vrši pri 100.000 vajencih v naši državi. Tak je torej naš delovni naraščaj. Kakšen pa bo bodoči nosilec našega gospodarskega napredka?

Pravilno zaposlenje učencev in mladostnih delavcev, njih pravilno izučavanje in posejanje šol in tečajev, mora po zakonu nadzirati inspekcija dela. Če vidi inspekcija dela, da postopa delodajalec z vajenci tako, da je v resni nevarnosti njih telo in njihova duša, sme takega delodajalca kaznovati na ta način, da mu za eno leto prepove imeti vajence. Gotovo bo marsikdo ravnal drugače, kolikor delodajalec je bilo v naši državi tako kaznovanih. Temu povemo, da še nihče in to kljub temu, da se gode vajencem tako vnebovpijoče krivice, da bi se moralo več ko polovici delodajalcev prepovedati, da bi imeli vajence v svojem obratu.

Naj navedemo še eno statistiko, in sicer to, kako umirajo pri nas za jetiko mladostne osebe (od 14. do 20. leta), če se oziramo na njih socialni položaj. Od sto oseb umre 1. delavske mladine (vajenci, pomočniki) 69 oseb; 2. kmetijske mladine 9 oseb; 3. obrtne mladine 8 oseb; 4. uradniške mladine 7 oseb; 5. trgovske mladine 4 osebe in 6. mladine industrijcev in rentnikov 3 osebe.

Te številke govore jasno in glasno obtožbo in sicer obtožbo zoper krivice obstoječega gospodarskega reda. Te številke pa obtožujejo tudi nas, ker ne povzdignemo še bolj našega glasu za odpravo tega nečloveškega ravnanja z vajenci.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Jesenice.

Splošna hranilnica in posojilnica za Jesenice in okolico r. z. z. o. z. na Jesenicah-Savi. 5. marca t. l. se je vršil občni zbor osrednjega jeseniškega delavskega denarnega zavoda, t. j. Splošne hranilnice in posojilnice za Jesenice in okolico. Na Jesenicah obstojata zdaj namesto prejšnjih petih samo dve delavski zadrugi: prva gospodarska, druga denarna. Kako so se štiri prejšnje gospodarske zadruge s fuzijo in nakupom spojile v eno samo veliko gospodarsko edinico, ki bo močna lahko kljubovala tudi današnjim težkim časom, smo poročali že zadnjič o priliki izr. obnegega zbora le-te. Splošna hranilnica pa je bila ustanovljena koncem l. 1923 in je dosegla po devetih letih razvoja prav lepe uspehe. Nastala je dejansko iz nič in glavna nje naloga je bila, zbrati delavski denar, kolikor ga se ni bilo naloženega v drugih delavskih denarnih zavodih in zadrugah. To zbiranje je napredovalo začetkoma bolj zmerno, ko pa si je hranilnica pridobila vseobče zaupanje, pa je bil razmah izredno lep in tudi denarna kriza je zadrugo razmeroma le malo prizadela. Zaupanje, ki je bilo ustvarjeno, obstoja še naprej in je povsem zaslužno. Zadruga dandanes zaradi potrebne likvidnosti sicer načelno ne daje novih posojil, toda njen promet se vrši v normalnem teku, o čemer jasno priča lanski, ki je znašal 3.707.263,29 Din. Zadruga obratna sredstva so zbrana iz malih ljudi in delavskih organizacij, in prav tako so tudi posojila dana na razpolago istim. Če si pogledamo bilanco, vidimo zdravo razmerje med vlogami in posojili in zadruga lastna sredstva (deleži, rez. sklada in prebitki, ki pripade prav tako rez. skladoma) tvorijo danes že domalega 100.000 Din, kar tvori eno enajstino tujih sredstev. V tako pičlih letih ob deležu 100 Din je to mnogo! Obrestna mera za vlogę znaša zdaj 6% za navadne, 7% za vezane, vendar bo obnemu zboru dne 5. marca t. l. podan predlog, da se ta obrestna mera zniža za pol %. Zadruga gre tudi v tem pogledu sodobno pot, da je treba znižati obrestno mero in tako poceniti denarna sredstva. V celoti pa lahko rečemo, da je hranilnica sprejela nalogo za organizacijo delavskega kapitala povsem izpolnila in da si je s tem pridobila zaslužno zaupanje. Prepričani smo, da ga bo v svojem letošnjem jubilejnim letu še povečala in utrdila.

Proslava 50 letnice smrti Karla Marxa

bo v soboto, 25. marca 1933 v Delavski zbornici v Ljubljani ob 10. uri dopoldne. Strokovna komisija s „Svobodo“ sta prireditelja. Predaval bo s. Teply, „Zarja“ bo zaigrala „Zdravo, hrabri bojovníki“ in „Varšavjanko“, pevski zbor Dobrunjske „Svobode“ bo zapel več delavskih pesmi, govorni zbor „Svobode“ pa bo prednašal več lepih komadov.

Politične beležke.

Iz mnogovrstnih političnih dogodkov in afer sta dve posebno pomembni, kjer so pokazali socialni demokrati, kako razredno-zavedni so in kako disciplinirani. Hirtenberško tihotapstvo orožja so razkrili. Generaldirektor zveznih avstrijskih železnic dr. inž. Seefehlner pa je skušal socialdemokrate podkupiti, da bi kljub vsemu dovolili pretihotapiti orožje na Madžarsko. Vodji svobodne strokovne železničarske organizacije, poslancu Königju, je generalni direktor Seefehlner ponudil za strokovno organizacijo 150.000 šilingov, če železničarji dopuste, da se orožje pretihotapi na Madžarsko. Vodja svobodne strokovne železničarske organizacije je to odklonil. Ponos in avtoriteta socialne demokracije je zablestela s tem mogočno. 150.000 šilingov, ali če vzamemo 1 šiling = 9 dinarjev, je to 1 milijon 350 tisoč dinarjev. In v današnji „krizi“, brezposelnosti in pri slabih plačah, bi organizaciji ta milijon prav dobrodošel. Ali marksisti se ne dajo kupiti. Taka je socialna demokracija.

Drugi dogodek pa so volitve v Nemčiji. Hitler je na površju. Dobil je 17 milijonov 256 tisoč 823 glasov, ali 288 mandatov, 6. novembra 1932 pa je imel samo 195 mandatov ali 11 milijonov 713 tisoč glasov. — Od kod? Komunisti so dobili 4 milijone in 845.379 glasov ali 81 mandatov, 6. novembra 1932 pa so imeli 100 mandatov ali 5 milijonov 974 tisoč glasov. Kam je šlo sedaj 1 milijon 128 tisoč 621 glasov ali 19 mandatov? Socialni demokrati pa so dobili, v kljub terorju, prepovedi listov in agitacije 7 milijonov 176 tisoč 505 glasov ali 120 mandatov, 6. novembra 1932 pa so imeli 121 mandatov ali 7 milijonov 238 tisoč glasov. Torej vkljub terorju itd., zgube samo en mandat. Zopet dokaz, da je socialna demokracija disciplinirana in zavedna.

Beležimo ta dva dogodka, ker sta vredna, da se zabeležita. Tisti, ki pa hoče misliti, pa bo mislil in razumel.

Martin Bručan mrtev.

V soboto, dne 25. febr. t. l. je umrl na Javorniku pri Konjiču znani jeseniški sodrug Martin Bručan, livar v KID. Star 45 let je podlegel hripi, ki se ji je pridružila pljučnica. Bručan se je že kmalu priključil delavskemu gibanju, ko je naletel nanj potujoč in nameščen v Nemčiji in Poljski. Domov prišel se je zlasti udeleževal v delavskih gospodarskih združenjih, kjer je bil pri nekaterih tudi v odboru. Njegov pogreb, ki se je vršil v ponedeljek, dne 27. febr. t. l., je dokazal, kako priljubljen je bil pri svojih sodelavcih. Dolg žalni sprevod, kakršnih je bilo na Javorniku doslej še malo, se je vil proti koroškobelskemu pokopališču in med dolgo vrsto vencev je bilo zlasti opaziti dva z rdečimi trakovi, ki sta bila poklonjena eden od delavskih gospodarskih organizacij in drugi od sekcije livarjev SMRJ. Bila sta pogrebu priborjena nekako s silo, ker se je koroškobelski župnik branil dovoliti pogreb s takima vencema, da si je bila to pokojnikova izrecna želja. Šele na intervencije je popustil. Prav tako sta spremljala pogreb tudi kovinarska godba SMRJ in pa pevski odsek Javorniške „Svobode“, ki sta pogrebu dala bolj žalni videz. Pokojnemu sodrugu Martinu časten spomin, njegovim preostalim, zlasti bratu s. Henrikju Bručanu, pa iskreno sožalje.

Huda nesreča v jeseniški tovarni KID. V petek, dne 17. febr. t. l., ob pol 11. uri zvečer se je pripetila v mrzli (hladnodelni) valjarni KID huda nesreča, ki bi kmalu stala našega s. Lojzeta Brajca življenje. Pri stroju, ki mu streežata dva delavca, je s. Brajca prijel vijak, ga vrgel preko stroja, kjer je padel na pedalo in ga s tem poglal, pri čemer ga je pa ključ, s katerim se privija železo, pritisnil ob tla in mu zmečkal jetra ter zlomil nekaj reber. Lojza so takoj drugega dne odpeljali v ljubljansko bolnico, kjer je bil takoj operiran in upati je, da bo ozdravel, če se ne pojavijo kakšne komplikacije. S. Brajcu želimo čim prejšnjega zdravlja.

Zadruga »Del. dom« r. z. z. o. z. v Mostah sklicuje za dne 22. marca 1933 svoj redni letni občni zbor, ki se vrši ob 5. uri popoldne v prostorih zadr. kuhinje v Mostah s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrditev rač. zaključkov.
4. Volitve načelstva in nadzorstva.
5. Razno.

Udeležba vseli zadrugarjev dolžnost. Odbor.

Občni zbor ljubljanskih kovinarjev.

V nedeljo, dne 26. februarja 1933, se je vršil redni letni občni zbor podružnice Saveza metalnih radnika Jugoslavije v Ljubljani. Občni zbor se je vršil v veliki dvorani Delavske zbornice ob številni udeležbi članstva v najlepšem redu, soglasju in enodušnosti.

Predsednik s. Golmajer je ob določeni uri s kratkim pozdravom otvoril občni zbor, objavil dnevi red in s toplimi besedami se spomnil ob zadnjega obnegega zborarja umrlih članov ljubljanske podružnice, in to predvsem dolgoletnih članov Ulage Franca, Tavčar Ivana in Vidmarja Avgusta. Navzoči so jim stoji izrekli slava jim!

Po kratkem predsedniškem poročilu so se vrstila ostala poročila: Vzorno in lepo poročilo je podal I. tajnik podružnice s. Pogačar; blagajnik s. Vidmar poročilo o poslovanju blagajne in nazorno prikazal stanje lokalnih fondov. Za finančno kontrolo je poročal s. Tome in izjavil, da je kontrola pregledala vso finančno poslovanje blagajnika in našla vse v najlepšem redu in predlaga blagajniku in celemu odboru absolutorij.

Poročila je občni zbor po kratki debati odobril in soglasno odglasoval staremu odboru absolutorij.

Oblastni tajnik saveza s. Leskošek je govoril o stanju kovinarskih organizacij v Sloveniji. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da so naše podružnice vsepovsod v razmahu in napreduku.

spremembe, tako da so bile obnemu zboru kar naenkrat predložene tri kandidatne liste, ki se pa ena od druge ni mnogo razlikovala. Kandidacijski odbor je svojo listo umaknil in ostali dve listi sta bili predlagani, prva po s. Golmajerju, druga pa po s. Pogačarju.

Predsednik je dal obe listi na glasovanje. Prva je dobila 3 glasove, druga lista pa je bila soglasno sprejeta. Izvoljeni so: Golmajer Joža, predsednik; Kregar Ivan, podpredsednik; Arnšek Lado, I. tajnik; Lazar Pero, II. tajnik; Ropret Ivan, blagajnik; Padar Ivan in Platiša Avgust, odbornika. Finančna kontrola: Riha Gabrijel; Paik Ferdo in Virant Alojzij.

Pri zadnji točki dnevnega reda se je razvila živahna debata o položaju delavstva v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani in ugotovilo, da ni kovinarskega podjetja v Sloveniji, v katerem bi bilo delavstvo pahnjeno v tako obupno stanje, kakor pri tem podjetju. Občni zbor je mnenja, da je takemu stanju krivo vodstvo podjetja. Skoraj vsa izvršena in odposlana naročila se vračajo z motivacijo: slaba in nesolidna izdelava, nesolidna materijal. Posledice: redukcija plač delavstvu in nameščencem; odpusti itd., torej vse breme se prevajajo na rame izstradanega delavstva. Uprava podružnice ima nalogo, vse te podatke zbrati in jih dostaviti merodajnim faktorjem. Od delavstva in uradnikov že zbrani materijal bo objavljen v časopisu. Nadalje je občni zbor sklenil, da se ima z vso silo delati na to, da se vložena kolektivna pogodba čimprej uveljavi in da od svojih zahtev ne odstopa.

Občni zbor je razpravljaval še o drugih tekočih in organizacijskih vprašanjih, nakar se je predsednik zahvalil v svojem imenu in vseh izvoljenih za izkazano zaupanje in s pozivom na solidarnost in vztrajnost zaključil lepo uspeli občni zbor.

RUDARJI.

Kolektivna pogodba za rudarje drž. rudnikov potrjena.

Generalna direkcija državnih rudarskih podjetij v Sarajevu je Savezu rud. radnika v Zenici poslala obvestilo, da je g. Minister za šume in rude z rešenjem pod Rbr. pov. 29-33 od 1. febr. t. l. odobril v Sarajevu dne 14. jan. t. l. doseženi sporazum med zastopniki uprave in zastopniki delavstva, z malo izpremembo v pogledu deputatnega premoaga.

Tako bi bil s tem enoletni spor, ki je trajal med upravo drž. rudnikov in delavstvom, poravnana. Le žal, da tisto malenkostno 5 odstotno povznanje plač, ki ga je delavstvo s tem sporazumom doseglo, mu prav nič ne koristi, ker je med tem že samo draginja na mokli toliko poskočila, da preseže višino povzka.

All eno je, kar ne moremo zamolčati resnici na ljubo. V sporazumu je bilo doseženo, da ako uprava iz katerikoli razlogov ne more dati iste kakovosti deputat, kakor je dogovorjeno, se da v slučaju slabše kakovosti 20 odstotkov več manjvrednega premoaga. Minister je pa to postavko znižal za 10 odstotkov za jamske delavce, za zunanje delavce pa jo je popolnoma črtal z motivacijo, da ta razlika med zunanji in jamski delavci obstoja tudi v drugih državah in da Trboveljska družba svojim zunanji delavcem sploh ne prizna deputatnega premoaga.

Res pa je, da pri Trboveljski družbi dobi vsak zunanji delavec in rokodelc, ki je dosegel kopaško kategorijo, svoj deputat ravno tako kot kopač v jami.

V revirjih TPD se praznuje dalje.

V zadnji številki »Delavca« smo poročali o velikih protestnih shodih, ki so se vršili v revirjih TPD radi zastopavanja privatnih rudnikov napram državnim pri nabavi premoaga drž. železnicam. Obrazložili smo natančno s številkami, kako to zastopavanje izgleda in v koliko je to krivo na grozni bedi, ki jo morajo rudarji TPD vsled tega preživljati. Naj trdi sedaj kdor hoče drugače, mi smo to ugotovili in na tem vztrajamo.

Vendar dosedaj se še ni nič pokazalo, kar bi značilo preokret na boljše. Gotovi gospodje, ki na besedo »narodni« zelo dobro slišijo, pravijo z dneva v dan, da se pogajanja že vrše in da bo TPD dobila več naročil ravno na njih prošnjo.

Mi nimamo nič proti temu, pa magari sam vrag naročila izposluje, zakaj glavno nam je, da pride naše delavstvo vsaj do svojega zaslužka in do dela. Ali uzamano se nam zdi, da že dve leti ti »narodni« po svojih predstavnikih rudarje farbajo: »več naročil smo izposlovali, a dejansko jih je pa vedno manj.

Nasprotno pa mi vemo, da pogajanj še ni, in da ako se bodo vršila, se bodo pričela še le 10. do 15. marca za mesec april, in bodo za nabavo premoaga pri TPD uspešna samo v toliko, v kolikor ima ministrstvo saobračaja sredstev za plačilo premoaga. To je resnica in vse drugo je laž.

Povemo pa tudi to, da so rudarji v II. perijodi meseca februarja napravili samo 5 šihov in da s tem zaslužkom, ki bo izplačan dne 15. marca, se absolutno ne bodo mogli preživeti in je javna pomoč, predvsem od strani države, nujno potrebna.

Mežiška dolina.

Težka gospodarska kriza, ki tlači delavstvo vsepovsod k tlom, tudi nam rudarjem svinčenih rudnikov ne prizanaša. Tudi pri nas že poleg številnih redukcij v pretečenem letu praznujemo šihite. V mesecu februarju t. l. smo napravili komaj 12 šihov. Kako se s tem zaslužkom potem preživljati da, si lahko vsak predstavlja. Sedaj se sicer govori, da bo družba več naročil dobila in da bomo vsaj nekaj šihov več naredili. Bomo videli, koliko bo resnice na tem.

Sodrug!

Kupujte in zahtevajte povsod kruh in pecivo iz **Prve delavske pekarnice**, r. z. Z. O. Z., **podružnica v Ljubljani**, Postojnska ulica 11, desno. Telefon 31-71.

Sodružice!

Vendar kljub vsem težavam, s katerimi se imamo boriti, je razveseljivo to, da se je začelo med našimi rudarji močno gibanje, ki se izraža v medsebojni solidarnosti in v pristopu v razredno strokovno organizacijo **Zvezo rudarjev Jugoslavije**. Ako vzamemo v obzir, da je samo po novem letu pristopilo v podružnici Crna in Mežica okrog 100 novih članov, potem lahko smelo trdimo, da se rudarji svinčenih rudnikov že v veliki meri zavedajo, vodi pot v njih boljše bodočnost.

Sodobno življenje rudarja.

Cenji, sodr. urednik! Dovoli, da ti težka roka izmučenega rudarja, družinskega očeta, nekoliko oriše naš bedni položaj.

Kako živi rudar s svojo družino, ki ima poleg svoje družice še sedem živih darov po zakonu?

Svetovna gospodarska kriza je v prvi vrsti posledica svetovne vojne. To je dejstvo, ki je že tisočkrat ugotovljeno. Za zastoj rudarske industrije pa so še druge ovire. Na primer: bencin, petrolej, manjši promet po železnicah, elektrifikacija in tako dalje.

Namen teh vrstic je pa, da pokažem na življenje rudarja, ki vse te posledice čuti že šest let na svojem lastnem telesu. Ali to bedo in pomanjkanje bo razumel samo tisti, ki ima sam veliko družino in je od njega samega odvisno sedem, osem ali še več članov, kar je pri nas takorekoč večina.

Vzemimo, na napravi tak družinski oče 14 šhtov na mesec, kar je bilo že mnogo slučajev v teh letih in sedaj izgleda, da jih bo še več, to se pravi, še manj šhtov. Potem zasluži na »hein«-šht po Din 38.—, mesečno Din 532.—. Od te vsote se odtegne za zavarovanje, davek, Delavsko zbornico in razsvetljavo Din 122.—. Tako ostane za gospodinjstvo za en mesec Din 410.—. Ako razdeli rudar vsoto, ki mu je še ostala, na trideset enakih delov, sme porabiti na dan Din 13.80, in to na sedem oseb ali še več. In tako znaša na osebo reci in piši Din 1.80 na dan.

Sedaj pa vprašam vso spoštovano javnost, kdo bi bil pripravljen preživljati družine, lo oblični in obuti ter šoloobveznim preskrbeti razne potrebščine, in vse to za Din 1.80 na dan. Mislim, da se ne bo nihče čudil, če smo takšni rudarji in njih svojci v največjem pomanjkanju, bodisi pri hrani ali obleki, še v dolgove zašli. Ker to traja že šest let.

Kljub temu bi se še dalo marsikaj omiliti, če bi imeli oni činitelji, katerim je poverjena skrb za narodov blagor, več socialnega čuta. Ali dejstva govore, da je današnja civilizacija in lažkultura zgubila ta čut do onih, kateri tvorijo temelj družbi in državi, to je družina.

Vzemimo, če pri nas kateri izmed največjih takih revežev malo poprosi in pove, da ima večjo družino, se ga zavrne: »Ne morem pomagati, sam si kriv« in — res je tako.

Ali če pogledamo v druge kulturne države, so pa družine na prvem mestu, ki se jim pomaga, ker družine so temelj, od katerega bo odvisno bodoče gospodarstvo vsake države. In kdor drugače misli in dela, ne vidi niti čez svojo lastno ograjo.

Mi vprašamo gospode, ki jim je poverjena skrb za narodov blagor, zakaj dopuščate, da smo že šest let lačni in prosimo pomoči, dela in kruha, pa izgleda, da ga nam hočete še zadnjo skorjico vzeti? Raztrgani in bosi smo, pa nam hočete zadnjo cunj raz telesa potegniti. Kje je ljubezen do bližnjega?!

Pred stoletimi leti, ko so začeli v naši dolini kopati rudarji prvi premost in so bili tako hrabri tisti, ki so si upali živiti pod zemljo, so jih smatrali ljudje za neke vrste obsojence, ki so jih po uniformah poznali. Danes se pa vsak rudar po obrazu pozna. Bled je in žalosten, ker vsak dan lahko izgubi delo in kruh — in življenje. Danes smo pa rudarji obsojeni, da blago pri polnih skladiščih, ki ga je narava nudila za vse človeštvo, le samo gledamo, a pri tem od gladi in pomanjkanja umiramo.

Mislim, da na podlagi tolikega trpljenja in izkušnje življenja bi moral sehnerti rudar vedeti, da gre njegova pot v boljše življenje le potem razredne organizacije in ta je danes za nas rudarje samo Zveza rudarjev Jugoslavije. Zato vam kličem po svoji lastni izkušnji: Vsi v njo!

Rudar, ki vse doživlja in čuti.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Ribnica na Pohorju.

Podružnica Splošne del. zveze Jug. v Ribnici na Poh. postaja važna delavska postojanka in faktor. Podružnica šteje okrog 250 članov. Njen agilni odbor uspešno vodi organizacijo in deluje za očuvanje delavskih pravic in izboljšanje delavskega položaja.

V zadnjih letih je organizacija parkrat prepredila znižanje plač kamnoseškemu delavstvu. Delavci Lenarčičevega granitoložja so nad en mesec disciplinirano vztrajali v izprtju in s tem odbili namene podjetnika po znižanju plač.

Organizacija je bila edina, ki je stala v pomoč delavstvu v času brezposelnosti. Odbor organizacije je nabavil za prehrano 10.000 kg korusa in izposloval prosto vozovnico. V podjetju A. Res se je o priliki omejitve obratovanja napravilo za še zaposlene pismen dogovor radi mezd in služ-

benega razmerja. V tovarni lepenke E. Pogačnik se je sklenilo kolektivno pogodbo.

Dalje je organizacija poskrbela za podporanje brezposelnih delavcev pri Borzi dela, Del. zbornici in centralni pomožni akciji. Izdatno pa svoje člane organizacija sama podpira.

Tudi za izobrazbo delavstva in članstva se trudi agilna podružnica. Priredilo se je več zborovanj in sestankov, na katerih se je delavstvo seznanilo z različnimi važnimi zadevami. Priredil se je socialni tečaj, na katerem se je delavstvu predavalo o delavskih zaščitnih zakonih.

Zadnje veliko zborovanje se je vršilo v nedeljo 26. februarja. Žal, da vsled prometnih ovir ni mogel na zborovanju poročati tudi dr. Reisman. Poročal je centralni tajnik sodr. Jakomin iz Ljubljane in bodril delavstvo za nadaljnje delo v organizaciji.

Delavstvo Ribnice na Poh. in vse okolice ve, kake važnosti je organizacija, ker se je o njenem za delavstvo veleslovnem delovanju že sedaj lahko vsak prepričal.

Odbor organizacije poziva še vse one, ki niso člani: pristopite vsi v naše vrste, da bo moč večja, da izvojujemo pravico.

Odbor podružnice S. D. Z. J. Ribnica na Poh.

Ruše.

Občni zbor podružnice Splošne Delavske Zveze Jug., ki se je vršil v nedeljo, dne 26. febr. 1933, v gostilni Magdič v Rušah, je nad vse dobro uspel. Udeležba članstva je bila povoljna kljub temu, da so tu bile istočasno razne sportne in veselice prireditve, za katere se tudi del našega članstva zanima. Iz poročila predsednika je bilo razvidno, da se nahajamo še vedno v najresnejših časih socialne bede. Iz poročila tajnika smo posneli poslovanje podružnice v preteklem letu, in sicer: 6 odborovih sei, 3 članski sestanki in eno javno zborovanje.

Odboru je bilo poslano 64 dopisov, odposlanih pa 49. Odbor je sodeloval na eni konferenci oblastnega odbora, sodeluje v pomožni akciji v pomoč brezposelnim v okolišju Ruš. Organizaciji je v preteklem letu pristopilo 36 novih članov, s članstvom pa prenehalo 8 članov. Blagajnikovo poročilo izkazuje denarni promet Din 6184.—, za podružnico 556.80, za »Delavca« 696.—. Savezu je bilo odposlano 4931.20, podružnici je ostalo 259.60. K drugim točki dnevnega reda je poročal s. Jakomin iz Ljubljane o delovanju Oblastnega odbora SDZ. Podal je jako zanimivo sliko o razmerah po vseh naših podružnicah širom dravske banovine ter o razmerju med ORSom in URSom. Prikazal nam je tudi sliko iz druških delavskih institucij, kakor iz Delavske zbornice, Borze dela itd., za kar je žel splošno odobravanje in zahvalo našega članstva. K 3. točki je bil izvoljen novi odbor iz sledečih sodrugov: Predsednik Kreuh Adolf, tajnik Fürst Ivan, blagajnik Kupčič Jul.; odborniki: Grahernik L., Dietmaier H., Strnad L., Andrej J., Omulec F. in Tancer C. K 4. točki se je pooblastilo za sprejemanje poštnih pošilk, naslovljenih na našo podružnico, ss. Fürsta Ivana in Kupčič Julijana. Upati je, da bo bodoči odbor z lahkoto izvrševal svoje naloge. Ob 18. uri je predsednik zaključil zborovanje.

Ruše, dne 27. febr. 1933.

Strnad Ivan.

Uspeh v Splošni del. zvezi organiziranega delavstva. V tovarni lepenke E. Pogačnik v Breznu sklenjena kolektivna pogodba.

V soboto, dne 25. februarja, se je vršila mezna razprava v tovarni lepenke E. Pogačnik v Breznu. Razpravo je vodil zastopnik Del. zbornice s. Al. Čeh. Splošno del. zvezo Jug., kot predstavnicu v tem podjetju zaposlenega delavstva, je zastopal savezni tajnik s. Lovro Jakomin iz Ljubljane. Podjetje je zastopal njen lastnik g. E. Pogačnik. Prvotako so sodelovali pri sklepanju pogodbe del. obratni zaupniki, katerim predseduje Martin Razborek.

S kolektivno pogodbo so se mezd, ki so še sedaj skrajno nizke, nekoliko izboljšale; prvotako se je uredilo ostalo službeno razmerje, v kolikor to že zakonita določila sama ne urejujejo. Kolektivna pogodba je prva v tem podjetju in je radi tega pomembnejša. Delavstvo naj se do zdaj nje organizira, izobrazuje in usposablja za izvedbo nadaljnjih nalog, ki jih pravila organizacije predvidevajo. Delavstvo mora tudi paziti, da se bodo določbe zakonov, ki jih štiti, tudi striktno izvajale.

Tržič. V nedeljo, dne 26. febr. 1933, se je vršil redni občni zbor naše podružnice SDZJ. Poročila posameznih funkcionarjev so navzročili z zadovoljstvom na znanje. Vzlic veliki krizi se je članstvo pomnožilo tekom poslovnega leta. Pri debati se je pokazalo veliko zanimanje za delo in prosoh organizacije, katere cilj je, odvzeti delavstvu verige sužnosti, da bo tako prebujeno stopilo na branik za naš močeni Mi. Pri volitvah novega odbora so bili z malimi izjemami izvoljeni stari funkcionarji, kateri so preteklo leto pridno delali pod spretno roko sodr. predsednika.

Potek občnega zborja je dokazal, da se tudi delavstvo naše tržiške kotline vzbuja iz zaspanosti in spon raznih intrigantov. Stane.

Vevče. Tukajšnja podružnica »Splošne delavske zveze« ima svoj prvi redni občni zbor dne 19. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v prostorih sodruga Fr. Kocjančiča v Zadržoru z običajnim dnevnim redom. Vabi se vse člane in one, ki bi hoteli postati člani.

da se tega občnega zborja udeleže v čim večjem številu.

Sodrug! papirničarji, pristopajte v organizacijo, ker le v skupnosti je moč, katere je pač sedaj najbolj potrebna, da se homo obvarovali mizernega položaja, v katerega so nas zavedli kapitalisti. Ščitimo sami sebe in to je mogoče le v močni svobodni strokovni organizaciji. Zatorej vsi v »Splošno delavsko zvezo«!

MONOPOLCI.

Sestanki monopolskega delavstva za izboljšanje pravilnika po celi Jugoslaviji.

Z ozirom na sklep delegatov monopolskega delavstva na anketi v Beogradu, dne 29. in 30. januarja 1933, so bili sklicani v vseh mestih, kjer se nahajajo večja podjetja in skladišča monopola, sestanki, na katerih se je poročalo o delu ankete ter se prečitalo in obrazložilo zahteve, predložene Monopolski upravi v Beogradu.

V Ljubljani je bil obdržan sestanek delavstva, sklican od delavskih zaupnikov, dne 3. febr. 1933 v veliki dvorani Delavske zbornice, in sicer takoj po delu v tovarni. Poročal je starsešina delavskih zaupnikov s. Čamernek. V kratkih besedah je podal potek ankete in sprejem pri generalnem direktorju g. Markoviću (tu je omenil, da je dobil vtis, da bo potrebno še krepkega dela in strnjenejših vrst delavstva, če se bo hotelo doseči to, kar se je zahtevalo!).

Nato prečita s. Frece na anketi izdeležan »Pravilnik o radu«. »Pravilnik o kategorijah i platnom sistemu« ter »Deklaracijo«, s katero se je zahtevalo izboljšanje položaja sedanjih provizionistov ter skorajšnjega izdajanja »Pravilnika o penzijah«.

Ker se ni bilo poslano resolucije iz Beograda kot je bilo sklenjeno na anketi, da se isto pošlje iz vseh krajev iz sklicanih sestankov, da bi se na ta način še bolj podkrepilo zahteve delegatov ankete, se je po sklepu sestanka resolucijo poslano naknadno na merodajna mesta in se glasi:

Resolucija:

Veliki javni sestanek monopolskih delavcev-vk, obdržan po pozivu delavskih zaupnikov tobačne tovarne v Ljubljani dne 3. februarja 1933, po referatu o vprašanju donošenja novih pravilnikov v monopolskih podjetjih: o delu, plačilnem sistemu in kategorijah ter penzijah našel je:

1. da je dosežanji »Pravilnik o delu« na škodo zaposlenega delavstva glede na novi »Zakon o radnjama«, kateri daje boljše pogoje dela delavcem v privatnih podjetjih,

2. da je »Pravilnik o plačah« težko zadel monopolsko delavstvo, ker realne dnevnice monopolskega delavstva ne odgovarjajo niti teoretičnemu minimumu za vzdrževanje družine in za večino delavstva ne dosežejo niti 50 do 60 odst. njihovih stvarnih potreb za preživljanje,

3. da je položaj delavstva, zaposlenega v monopolskih podjetjih, posebno pa onega, zaposlenega po 20, 30 in več let, obupen, ker ne obstoja pravična regulacija penzije za starost in onemoglost, da bi mogli živeti tudi v dneih, ko bodo vsled starosti in onemoglosti nesposobni za delo.

Z ozirom na gornje ugotovitve monopolsko delavstvo

zahteva:

Da Uprava državnih monopolov in odočilni faktorji sprejmejo upravičene zahteve monopolskega delavstva, predložene preko svojih predstavnikov na anketi 29. in 30. januarja v Beogradu, in to vprašanje Pravilnika o delu, o plačah in kategorijah monopolskega delavstva.

Da Uprava državnih monopola in odočilni faktorji čim preje sprejmejo »Deklaracijo« monopolskega delavstva, donešeno na omenjeni anketi v Beogradu, da bi se čim preje uveljavil »Pravilnik o penziji« za monopolsko delavstvo.

Končno opozarja monopolsko delavstvo v Ljubljani odočilne faktorje, da bi bila vsaka izmepa »Pravilnikov« izven delavskih zahtev na škodo delavstva, enako bi

JOSIP OLUP, LJUBLJANA

Trgovina z manufaktur. blagom, moško konfekcijo in modnimi potrebščinami.

Velika izbira kamgarov, sukna in hlačevic iz priznane najboljših angleških, čeških in domačih tovarn. Velika zaloga moških in deških oblek ter vsakovrstnega perila iz lastne tovarne TRIGLAV. Obleke in perilo se izdeluje tudi po meri. Trgovski prostori:

Stari trg 2, Pod Trančo 1, Kolodvorska 8.

Moje načelo je: »dobro blago, najnižje cene!»

Največja izbira češkega in angleškega sukna

A. & E. SKABERNÉ

Ljubljana

pa škodilo ugledu monopolne Uprave kot državnega podjetja, katere bi imela prednjačiti v pogledu priznanja dela in volje delavstva. Delavstvo tobačne tovarne v Ljubljani je uverjeno, da bodo odočilni faktorji pravilno sklepali in sprejeli predložene zahteve.

V delavstvu samem je sedaj rešitev tega vprašanja — kajti, čim bolj bomo strnjeno korakali svoji usodi naproti, tem več bomo dosegli.

Nič tarnanja in jamranja — pač pa glave ponosno kvišku, zavilajmo rokave ter pridno na delo, da si izvojujemo boljše bodočnost!

V organizaciji je moč!
Kolikor moči — toliko pravic!

Kultura.

VI. (XVIII.) DELAVSKI PROSVETNI VEČER »SVOBODE« IN »ZARJE« se bo vršil 15. marca 1933. Na sporedu so: predavanje, recitacije, delavska godba »Zarja«, Završanov pevski kvartet, dueti (sopran in alt), violina-solo. Večer bo lep, umetniški in pester. Vstopnina po 3, 2 in 1 Din. Sodrug, udeležite se prosvetnega večera!

»SVOBODA«, marčeva številka, prinaša zanimivo gradivo. Poseben članek »Na prvi poti«, ki je napisan za predkongres »Svobode«, je markanten in se dotika tistih malenkostnih mnenj in tradicij članov v društvih, ki tvorijo potem nivo tega ali onega društva, pa tudi marksističnega, če se tako trpi. Res je, da se najde tak ali oni član, ki je bil še morda pred kratkim »gromovnik« po ideologiji in delovanju naravnost nasprotnega društva, ki je na vse pljuval, kar je bilo v društvu, kateremu on ni pripadal in proti kateremu se je boril celo vsled ideološke vsebine društva. Sedaj pa, ko se je prelevil in recimo postal »Svobodaš«, je pa radikalen — pa to le z besedami, v navzočnosti žensk (taki primeri so tudi že bili) in »velik bojevnik-revolucionar«. Proti takim pojavom v naših društvih in organizacijah pokaže ta članek odlično, ter je treba tudi gledati, da se izrežejo.

Tudi drugi članki, kakor o Wagnerju, dr. Tume »O stvarstvu« itd., so lepi in bogati po svojih mislih. Tone Mačkova prevođa Tucholskega pesmi sta priporočljiva za recitacije in govornične zbere. Članek »Vrednost v Marxovem »Kapitalu.« je sila poučen. Lep in pester je pregled o dramatikah, o prosvetnih večerih, društvenem zibanju, o delavskih pesmi in glasbi, o sportu, posebno pa kronika, ki razpravlja o zanimivi diskusiji med K. Kautskyjem in avstrijsko demokracijo. Zapiski za zopet nekoliko »pošege-tajo«. — Sodrug, kdor še nima »Svobode«, naj si jo takoj naroči; 3 Din na mesec ni tako reč, a za to, kar vam ta nudi, so ti trije dinarji 1000 krat obrestovani.

Literatura stopa v 3. leto. Izšla je 1. številka z dobrimi članki in poročili, črticami in slikami. Urednik je pisatelj Galogaža. Stane za celo leto (izhaja 10krat v letu) 20 Din. Zagreb VI., poštini predal 55.

Socijalna Misao, 1. in 2. zvezek. Sotrudniki: dr. Adžija, M. Magdič, Stedimlja, M. Kus-Nikolajev, Upton Sinclair, G. Bäumer, B. Lazarevič. Članki so tudi od E. Tollerja in Lunačarskega. Slede razna poročila. — Stane mesečno 5 Din. Zagreb, Preradovičeva 41-III.

Savremena Stvarnost, 4. zvezek, prinaša članke Miroslava Krleža, Hasan Kikiča, Augusta Cesareca in druge. Stane letno 40 Din. Zagreb, Ilica 65, dvorište.

Snaga, 1. in 2. številka, je pestra. Prinaša razne članke, poročila, pesmi, turistiško, sport itd. Stane letno 30 Din. Sarajevo, poštini predal 181.

Svijet, ilustriran tednik, ki izhaja v Zagrebu, prinaša raznovrstne slike, poročila in povesti.

Žitnik Peter

splošno kleparstvo, specialna instalacija strelvodov, »Conco« izolacije za Dravsko banovino

Ljubljana
Ambrožev trg 9
Telefon 31-46